

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

”Men man tänker inte på hur mycket tjejerna klankar
ner på varandra” -

En kvalitativ studie om några unga kvinnors uppfattningar om
och mediala framställningar av näthat

Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp,

Av: My Nee

Handledare: Kristina Lovén Sélén

Januari, 2014

Abstract

Titel: ”Men man tänker inte på hur mycket tjejerna klankar ner på varandra” - En kvalitativ studie om några unga kvinnors uppfattningar om och mediala framställningar av näthat

Författare: My Nee

Handledare: Kristina Lovén Seldén

Examinator: Sabina Beck-Holstein

Typ av arbete: Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp

Tidpunkt: Januari 2014

Antal tecken inkl. blanksteg: 59 779

Syfte och frågeställningar: Genom att undersöka en grupp unga kvinnors föreställningar om näthat, är syftet att belysa hur fenomenet kan förstås. Uppsatsen syftar även till att undersöka hur näthat framställs i två dagstidningar och hur framställningar liknar och skiljer sig från kvinnornas uppfattningar.

- Hur uppfattas näthat av de intervjuade kvinnorna och vilka eventuella erfarenheter och händelser har inverkat på deras syn på fenomenet?
- Hur framställs näthat i dagstidningarna Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten?
- Hur förhåller sig de intervjuade kvinnorna till den bild av näthat som kommuniceras via media och överensstämmer deras syn på fenomenet med den mediala framställningen?

Metod och material: Frågeställningarna undersöks genom att kombinera metoderna fokusgruppsintervju med fyra unga kvinnor och dokumentanalys av 20 tidningsartiklar.

Huvudresultat: Majoriteten av tidningsartiklarna framställer näthat som ett fenomen där män näthatar kvinnor. Enligt intervjupersonerna handlar näthat främst om tjejer som är taskiga mot varandra. Dock uttrycker intervjupersonerna och vissa tidningsartiklar att näthat inte är homogent, i avseende vem eller vilka som drabbas, eftersom även andra grupper är utsatta. Internet ses inte som orsaken till näthat. Men internet beskrivs som en annan värld med ett mycket ovårdat och grovt språk och språkbruket ges som en förklaring till fenomenet.

Nyckelord: Näthat, internet, reaktionsbeteende, fokusgruppsintervju, dokumentanalys.

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Bakgrund: vad är näthat?.....	5
Problemformulering	6
Syfte och frågeställning.....	6
Tidigare forskning	6
Teori	8
Det disciplinära samhället	8
Genussystemet.....	9
Metod	10
Metoder: fokusgruppsintervju och dokumentanalys	11
Etiska reflektioner.....	13
Kvalitativ textanalys: dokument och intervju material.....	14
Resultat och analys.....	15
Näthatets innehåll: vad handlar näthat om?.....	15
Näthat kan förstås som ett reaktionsbeteende	17
Näthatets arena: i vilka situationer och sammanhang är näthat synligt?.....	17
Näthat kan illustreras utifrån begreppet den hierarkiska övervakningen.....	18
Näthatets sändare och mottagare: vem eller vilka näthatar respektive näthatas?.....	19
Näthat kan belysas utifrån feministisk teori.....	21
Sammanfattande diskussion	23
Referenslista	26
Litteratur	26
Vetenskapliga artiklar.....	26
Internetkällor	26
Dokumentmaterial	27
Dagens Nyheter.....	27
Göteborgs-Posten.....	28
Bilagor.....	29
Bilaga 1: Information till intervju personer	29
Bilaga 2: Intervjuguiden	30
Bilaga 3: Populärvetenskaplig framställning.....	32

Inledning

Today, more and more people are using the Web for information, communication and entertainment. At the same time Internet users are abusing the Web to spread discriminatory rhetoric and to incite to hatred. Unfortunately the Internet currently is the number one dissemination tool for hate speech and creating fear.

International Network Against Cyber Hate (INACH 2010:5).

Näthat har på senare tid blivit ett välkänt och omdebatterat ämne i media vilket statistik från Mediarkivet illustrerar. 2007¹ publicerades 95 artiklar som innehöll ordet näthat. Sex år senare, 2013, är antalet artiklar 3389. 2007, samma år som artiklar i media började ta upp näthat, introducerades även näthat som nytt ord av Språkrådet: ”Hat som uttrycks mot någon på Internet, t.ex. i form av kommentarer på någons blogg.” Den senaste tidens mediala uppmärksamhet har främst riktats mot konsekvenser av näthat och har exemplifierats med personers erfarenhet av näthat, som exempelvis i Uppdrag granskning avsnitt *Män som näthatar kvinnor*. I avsnittet får kvinnor läsa upp utdrag ur det näthat de har fått motta (svt.se 2013). Fenomenet uppträder på olika internetsidor och förekommer framförallt i sidornas kommentatorsfält. Det har lett till åtgärder så som kommentatorsgranskning innan publicering, en inaktiv kommentatorsfunktion eller en nedstängd kommentatorsfunktion. Ett exempel bland många där kommentatorsfunktionen stängdes ner är Katarina Mazettis krönika *Svårt att finna en riktig ”svensk”* i veckotidningen Icauriren (Mazetti 2013a). I artikeln är Mazetti kritisk till Jimmie Åkesson, Sverigedemokraterna och internetsajten Avpixlat och artikelns ämne är svenska traditioner. Mazetti skriver sedan en uppföljande krönika, *Vad vore Ku Klux Klan utan kåpor*, i Sundsvalls tidning där hon beskriver konsekvenserna av den tidigare krönikan. Hon skriver att ingen kommentar berörde krönikans huvudfråga som var *vem är svensk, när blir man det och hur?* utan istället kommenterades bland annat muslimers fruktsamhet och halalkött i Ica-affärer. På tre timmar efter krönikans publicering gjordes 400 - 500 anonyma inlägg som var hatiska och somliga även hotfulla. Diskussionen om Mazettis krönika sporrades av Avpixlat² och på Flashback där det bland annat påstods att Mazetti köpt sex i Afrika (Mazetti 2013b). Debatten som uppstod kring Mazettis första krönika illustrerar att balansen mellan yttrandefrihet och kränkning är problematisk i relation till näthat.

¹ Sökningen är gjord med en asterix, näthat*. Mellan 2008 och 2012 har de sett ut enligt följande: 2008: 58 artiklar, 2009: 101 artiklar, 2010: 182 artiklar, 2011: 697 artiklar, 2012: 552 artiklar.

² Stefan Torssell (2013.01.06) skriver en motkrönika *Mazettis sura sorti* på Avpixlat <http://avpixlat.info/2013/01/06/mazettis-sura-sorti/> (Hämtad 2013.11.30).

Fenomenet presenteras ofta som något som framförallt drabbar kvinnor, vilket exempelvis Nicke Nordmark och Hasse Johansson (2013) redogör för i artikeln *Reportrarna om näthatet: "Kvinnor drabbas dubbelt"*. Även jämställdhetsminister Maria Arnholm och EU- och demokratiminister Birgitta Ohlsson (2013) debatterar detta i artikeln *Näthat mot kvinnor ett demokratiproblem*. Under 2013 har regeringen gjort olika satsningar för att som rättssamhälle bättre kunna hantera näthat. Debattartikeln *Vi ger en miljon till arbetet mot näthat* och regeringsuppdraget till Ungdomsstyrelsen, *Uppdrag att genomföra insatser mot kränkningar, trakasserier och hot via internet och andra interaktiva medier*, redogör i stora drag för regeringens aktuella arbete. Ungdomsstyrelsens uppdrag handlar om förebyggande arbete bland flickor, pojkar, unga kvinnor och unga män som mottar kränkningar, trakasserier och hot. Ungdomsstyrelsen ska genomföra uppdraget utifrån ett jämställdhetsperspektiv, med särskilt fokus på flickor och unga kvinnor, och de ska även ta hänsyn till yttrandefrihetens positiva följder genom internet och den demokratiska debatten (Arnholm, Adelson Liljeröth och Ullenhag 2013; Utbildningsdepartementet 2013).

Bakgrund: vad är näthat?

Projektet Nätvaro arbetar med att förebygga och motverka näthat. Det drivs av Diskrimineringsbyrån Uppsala och Allmänna Arvsfonden. Nätvaro är delaktiga i det internationella nätverket International Network Against Cyber Hate. Enligt Nätvaro saknas en generell definition till näthat: "Begreppet används ofta för att beskriva hatiska kommentarer som förekommer på till exempel kommentatorsfält, forum, i bloggar och på hemsidor." (Nätvaro 2013). Enligt Juridikinstitutet är kränkande agerande även internetpublicering av videoklipp eller bilder. De menar att näthat till exempel handlar om att sändaren hotar eller sprider lögnar och kränkande uppgifter (Juridikinstitutet 2013). Polisen förklarar näthat i liknande termer som Nätvaro:

Näthat innebär olika typer av meddelanden som ger uttryck för hat, riktat mot mottagaren. Det sker oftast via e-post och sociala medier. [...] Näthat i sig är inget brott och även om innehållet upplevs som mycket obehagligt, måste det falla under brottsbalken för att vara olagligt. Brotten handlar ofta om olaga hot, ofredande, hets mot folkgrupp och förtal [...]. (polisen.se 2012).

Det innebär att om personen uppfattar meddelandet som hotfullt och tror att det är på allvar, kan det leda till att meddelandet klassas som olaga hot: "Vissa meddelanden och inlägg kan kännas både jobbiga, kränkande och hotfulla, utan att de är olagliga. Men upplever du att hotet kan bli verklighet och du känner dig rädd, eller om det handlar om allvarliga

kränkningar, ska du göra en polisanmälan.” (polisen.se 2013). Detta exemplifierar komplexiteten när det kommer till att förstå fenomenets innebörd och Juridikinstitutet förtydligar: ”Att uttrycka att man ”hatar” någon [...] är inte olagligt i allmänhet. Rena åsikter och personliga ställningstaganden är inte brottsliga. I sådana fall väger yttrandefriheten över rätten att slippa bli kränkt.” (Juridikinstitutet 2013).

Problemformulering

Trots att näthat introducerats som ett nytt ord av Språkrådet är det följaktligen svårt att definiera och besvara vad näthat är. Det problematiska med begreppet näthat handlar därför framförallt om fenomenets otydlighet. Gränsdragningen mellan yttrandefrihet och kränkning samt framställningen i media, av att kvinnor är en överrepresenterad grupp som drabbas, är ytterligare två problematiska aspekter.

Syfte och frågeställning

Mot bakgrund av svårigheten att definiera och avgränsa näthat är studiens syfte att undersöka hur fenomenet kan förstås. Det görs med utgångspunkt i fyra unga kvinnors uppfattningar om näthat. Även mediala framställningar undersöks vilka även används till att belysa likheter och skillnader utifrån kvinnornas föreställningar. Med mediala framställningar avses här artiklar från Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten under perioden december 2012 till november 2013.

- Hur uppfattas näthat av de intervjuade kvinnorna och vilka eventuella erfarenheter och händelser har inverkat på deras syn på fenomenet?
- Hur framställs näthat i dagstidningarna Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten?
- Hur förhåller sig de intervjuade kvinnorna till den bild av näthat som kommuniceras via media och överensstämmer deras syn på fenomenet med den mediala framställningen?

Tidigare forskning

Näthat som forskningsämne är nytt och därför presenteras främst liknande forskning. Avsnittet börjar med forskning kring internethat och avslutas med svensk forskning.

Forskning om hat på internet berör framförallt de ageranden som kallas hatbrott³. Ett exempel är artikeln *Responses to Internet Hate Sites: Is Speech Too Free in Cyberspace?* av Laura Leets (2001). Leets undersökte hur 266 personer upplevde vitmaktsidor på internet och studien gjordes med anledning av att vitmaktsidor det senaste decenniet ökat explosionsartat. Leets använder ”white supremacist groups” som benämning på de rasistiska sidorna som studeras och är grupper som Ku Klux Klan, nynazister och ”skinheads”. Resultatet visade bland annat att budskap som förmedlas på hemsidorna kan få effekter genom att sidorna i varierande grad upplevdes som hotfulla. Leets menar därför att resultatet motiverar till en granskning av yttrandefrihets lagar som ska skydda mot hatpropaganda på internet (Leets 2001: 287, 291, 311).

Ett exempel på en annan typ av forskning om nackdelar med internet, och som ligger närmare ämnet näthat, är Sonia Livingstones forskning som presenteras i artikeln *Taking risky opportunities in youthful content creation: teenagers' use of social networking sites for intimacy, privacy and self-expression* (2008). Livingstone har forskat i tonåringars vanor som internetanvändare på sociala nätverk i relation till möjligheter och risker. Syftet med studien var att undersöka hur unga presenterar sig själva samt hur vänskapsrelationer ser ut på internet. Studien gjordes mot bakgrund av ett stort intresse från politiker, föräldrar och ungdomar angående trenden bland unga att interagera genom sociala medier. 16 intervjuer genomfördes med tonåringar i åldern 13 till 16 (Livingstone 2008: 393-394, 397). Livingstone beskriver internetanvändningens möjligheter med orden identitet, intimitet och socialt medan internetanvändningens risker exemplifieras med orden integritet, missförstånd och kränkning. Få intervjupersoner tog upp risken att få en ovänlig kommentar på internet. Resultatet visade att de yngre tonåringarna uppskattade möjligheten att kunna presentera sig själva på ett lekfullt sätt medan de äldre tonåringarna föredrog en mer stilren självpresentation som framhävde deras vänskapsrelationer (ibid. 393, 403).

Under 2013 har organisationerna Friends och Rädda Barnen⁴ publicerat forskning på området och bland svensk forskning tas följande rapporter upp: *Ungdomar och integritet 2011* av Datainspektionen samt *Friends nätrapport 2013*.

Datainspektionen undersökte för fjärde gången ungdomars inställning till integritet både generellt och i relation till internet. Undersökningen genomfördes som webbenkät vilken

³ Exempel på hatbrottsmotiv är: främlingsfientliga/ rasistiska, islamofobiska, homofobiska (brå.se 2013).

⁴ Rädda Barnens undersökning finns att läsa om på <http://www.raddabarnen.se/press/nyheter/2013/sexuella-krankningar-vardag-for-barn-och-unga/> (Hämtad 2013.11.30).

besvarades av 522 ungdomar i åldrarna 15 till 18 år. Under rubriken *negativa upplevelser på nätet* presenterar rapporten olika erfarenheter av kränkningar. För 56 procent överensstämmer påståendet: *någon har skrivit oschyssta saker om dig på internet*. För 54 procent överensstämmer påståendet: *någon har ljugit om dig på internet*. Rapporten visar på att "facerape" upplevs som kränkande eftersom flertalet ungdomar har använt sig av webbplatsers olika klagomålsfunktioner. Facerape betyder att någon annan utgör sig för att vara personen vars konto kommits över och därefter gör ett inlägg som kan vara roligt eller taskigt. En klagomålsfunktion har till syfte att till exempel åtgärda om en person utan tillåtelse publicerat en film eller bild. Man kan även anmäla att en person skrivit något oschysst. Facerape har drabbat nästan hälften av ungdomarna som är Facebook-användare (Datainspektionen 2011: 16, 17).

Friends nätrapport 2013, om kränkningar, gjordes i samarbete med Symantec. Syftet var att ge vuxna kunskaper om hur de kan vägleda barn för att bidra till en trevligare miljö på internet. Studiens urval består av 505 föräldrar och 407 barn, barnen är i åldern 12 till 16 år (Friends 2013: 3-4). Bland annat visar rapporten att nästan hälften av barnen har blivit kränkta genom nätet eller mobilen. Kränkningen har yttrat sig i taskiga kommentarer, ett taskigt sms eller i en upplevelse av utanförskap. I åtta fall av tio har personen vetat vem som utfört kränkningen (ibid. 8).

Uppsatsen lämnar nu den introducerande delen av ämnet och går vidare till själva undersökningen som börjar med en presentation av teoretiska begrepp. Efter teoriavsnittet följer ett metodavsnitt över studiens tillvägagångssätt och därefter introduceras undersökningens resultat och analys.

Teori

Studiens teoretiska inramning är Michel Foucaults teori om det disciplinära samhället, Yvonne Hirdmans begrepp genussystemet och Lena Gemzöes beskrivning av könsojämlighet i samhällslivet. Avsnittet börjar med Foucaults teori.

Det disciplinära samhället

Teorin om det disciplinära samhället handlar om hur samhällsmedborgare kontrolleras genom disciplin- och maktmekanismer. Enligt Foucault (2004) sker kontrollen framförallt genom två centrala funktioner: *den normaliserande sanktionen* och *den hierarkiska övervakningen*. Foucault menar att framgången med den disciplinära makten beror på att den bygger på en

princip som är lätt att tillämpa. Sjukhus, fängelser och skolbyggnader är exempel på hur den hierarkiska övervakningen ser ut och byggnadens konstruktion och funktion både möjliggör övervakning och upprätthåller disciplin (Foucault 2004: 171-173). *Normalisering* är centralt i teorin. Det handlar om att människor ska internalisera samhällets syn på ”det rätta beteendet” och lära sig att skilja mellan normalt och onormalt. För samhället, har skolan en viktig funktion i processen att disciplinera barn. Foucault beskriver hur institutionerna bidrar till att normalisera genom deras disciplinära funktion och han menar att de ”[...] jämför, differentierar, hierarkiserar, förenhetligar och utesluter.” (ibid. 184). Funktionen bygger på fem komponenter som utgör den normaliserande sanktionen. Kortfattat innefattar de: minsta felsteg ska kunna bestraffas i syfte att automatisera ett disciplinerat beteende, alla typer av fel har en motsvarighet i det disciplinära straffsystemet, det disciplinära straffet ska fungera tillrättavisande, disciplinen är ett system av belöning och bestraffning vilket utgör grunden för den sista komponenten (ibid. 178-182), vilken handlar om att rang och grad används som särskiljande och ”[...] anger avvikelserna, bestämmer en hierarki av förtjänster, kompetenser och färdigheter men samtidigt straffar och belönar den.” (ibid. 182). I teorin används också begreppet *panopticon* för att förklara hur övervakning fungerar i samhället. Panopticon är en idé som bygger på att människor inte vet om de är övervakade eller inte och därför förblir, vad Foucault uttrycker som, lydiga samhällsmedborgare. Panopticon är ursprungligen en arkitektonisk princip som består i att ett torn placeras i mitten av en rund byggnad och från tornet kan byggnadens rum övervakas men inte tvärtom (ibid. 201, 206).

Styrkan i Foucaults teori är att den teoretiserar hur samhällssystem kontrollerar människor och hur människor även kontrollerar varandra. Den disciplinära makten bygger på att människor internaliserar disciplineringsmekanismer. Internaliseringen medför att maktutövningen inte behöver vara synlig och makt utövas genom att människor har lärt sig att inte bryta mot samhällets normer och regler. Processen handlar om, den redan nämnda, normaliseringen (ibid. 171). Teorin om det disciplinära samhället kan ge en förståelse för näthat som fenomen och agerande. Teorin är skriven innan internet fanns och därför är inte moderna fenomen som näthat eller virtuella miljöer behandlade. Men idéerna bakom teorin kan användas för en teoretisk förståelse. Svagheten i teorin är att den främst fokuserar på strukturer i samhället vilka är föränderliga.

Genussystemet

Medie, reklam- och modeindustri bygger på en objektifiering av kvinnors kroppar och förmedlar en syn på kvinnor som innebär att kropp och utseende är allt. Reklamindustrin och kommersiella intressen sprider hänsynslöst denna kvinnosyn

som går stick i stäv med det svenska samhällets demokratiskt beslutade jämställdhetsambitioner. (Gemzöe 2002: 18).

Citatet belyser ett exempel av *kulturell nedvärdering av kvinnor*. Kulturell nedvärdering av kvinnor är en av fyra sfärer i svenskt samhällsliv där könsojämlikhet, enligt Gemzöe, är påtaglig. De andra sfärerna är: *den politiska/ekonomiska sfären, familjesfären* samt *våld mot kvinnor och sexuellt utnyttjande av kvinnor* (ibid. 16-19). För att analysera könsojämlikhet kan Yvonne Hirdmans begrepp genussystemet användas. Genussystemet innebär att det existerar en hierarki mellan män och kvinnor. Enligt Hirdman (2001) bygger genussystemet på två principer: manlig överordning och isärhållande av könen. Manlig överordning handlar enligt Hirdman om att *mannen är norm* vilket betyder att mannen symboliserar vad som är normalt. Som exempel pekar Hirdman på olika ord i språket som betecknar könstillhörighet: "[...] som i den vardagliga betydelsen att brandmän är män – och en kvinna som brandman blir en anomalitet." (Hirdman 2001: 60). Att kategorisera exempelvis egenskaper efter manligt och kvinnligt är grundtanken bakom uttrycket *att hålla isär könen* (ibid. 66). Vedertagna uppfattningar om kvinnligt och manligt vad gäller positioner, roller och uppgifter i samhället motverkar könsojämlikhet och stödjer hierarkin. Ett vanligt exempel är orden förnuft och känsla. Förnuft ses som överordnad känslan och sammankopplas med män och kvinnor sammankopplas med känsla. Tänkandet är ett motsatstänkande, kallat dualistiskt, under det att män och kvinnors egenskaper beskrivs som motsatta. Denna uppfattning, kallad genusdualism, är kulturell och djupt rotad i samhället, men föränderlig (Gemzöe 2002: 81-84).

Styrkor och svagheter med feministisk teori liknar de i Foucaults teori och ligger i uppfattningen att samhället präglas av strukturella system. Styrkan i begreppet genussystemet är att det teoretiserar hur könsojämlikhet skapas och upprätthålls i samhället. Utifrån detta perspektiv kan begreppet användas till att resonera kring förhållandet mellan de som näthatar och näthatas. Det kan alltså användas för att undersöka om näthat kan förstås som ett uttryck för könsojämlikhet. Svagheten med begreppet är att det är svårt att avgöra om ett fenomen, som näthat, är ett uttryck för en struktur. Samtidigt är system föränderliga och könsojämlikhet ser olika ut i olika sammanhang.

Metod

Uppsatsens utgångspunkt är hermeneutisk vilket bland annat speglas i val av metoder, fokusgruppsintervju och dokumentanalys, och i synen på hur kunskap inhämtas. Syftet är inte

att undersöka vad som är rätt eller fel och därför är hermeneutik en lämplig metodansats genom sitt tolkande angreppssätt. Arbetsprocessen med uppsatsen präglas av ett induktivt förhållningssätt som betyder att empiri vägleder de slutsatser som framkommer (Hartman 2004: 150). Arbetssättet är induktivt på det sättet att uppsatsen är explorativ och studiens utforskande fokus har väglett alla steg i undersökningen av hur näthat kan förstås. Thornberg och Fejes (2009) poängterar att det är viktigt att vara noggrann och systematisk i forskningsprocessen vid kvalitativ forskning. För att resultatet ska vara så tillförlitligt och grundat som möjligt redogörs arbetssätt och val (Thornberg och Fejes 2009: 219).

När studien inleddes var tanken att enbart fokusgruppsintervju skulle användas men det var svårt att hitta deltagare. Som alternativ övervägdes att studera dokument men då det visade sig möjligt att genomföra en fokusgrupp valdes metodkombination.

Att kombinera metoder kallas för metodologisk triangulering. Utmaningar med triangulering handlar framförallt om analysprocessen som försvåras på grund av att olika analyser krävs. Dessutom ska de empiriska materialen i analysen jämföras och integreras med varandra (Denscombe 2009: 190). I studien har samma analystyp kunnat användas vilket också underlättat belysningen av skillnader och likheter. Jämförelse och integration har tagits hänsyn till genom att resultatet och analysen presenteras i tematiska kategorier.

Metoder: fokusgruppsintervju och dokumentanalys

Fokusgruppsintervju är ett tillfälle där en grupp personer samtalar kring ett bestämt ämne och forskarens roll är att vara en samtalsledare (Wibeck 2010:11). Metoden valdes för att deltagarna ges möjlighet att diskutera och för att metoden är lämplig till att undersöka utforskade fenomen. Eftersom syftet är att undersöka hur näthat kan förstås passar en gruppintervju bättre än att exempelvis fråga enskilda personer genom individuella intervjuer. Urvalet av deltagare är strategiskt vilket Victoria Wibeck (2010) förklarar innebär att deltagarna väljs utifrån studiens syfte. Fokusgruppen är homogen vilket betyder att deltagarna har vissa likheter. Deltagarna är lika genom att de är kvinnor, 18 år och klasskompisar och fokusgruppen är därför vad Wibeck kallar en existerande grupp. Kontakten med intervjupersonerna togs genom en kontaktperson, det vill säga en person som kan bistå med att föreslå lämpliga informanter (ibid. 53, 65, 81). Kontaktpersonen är intervjupersonernas mentor och ordnade så att fokusgruppsintervjun kunde ingå som ett moment i ett samhällsvetenskapligt ämne. Den genomfördes en eftermiddag i ett grupprum på

intervjupersonernas gymnasieskola. Det var planerat att sex personer skulle delta men vid intervjutillfället var två av dem sjuka.

Mitt intryck var att intervjupersonerna kände sig avslappnade i situationen. De tittade näst intill bara på varandra och inte på mig vilket kan bero på att de sökte respons på vad de uttryckte. Till fokusgruppen hade en intervjuguide konstruerats, se bilaga 2, och fokusgruppen var därför semi-strukturerad. Intervjuguiden konstruerades efter tematiska kategorier med tillhörande underfrågor som, efter att ha arbetat med den introducerande delen av uppsatsen, uppfattades skulle kunna användas som utgångspunkter för att undersöka näthat. Eftersom deltagarna diskuterade mycket och vissa underfrågor inte behövde ställas fokuserades även på följdfrågor. Intervjupersoner frågades även om de höll med vid vissa tillfällen när endast en eller två uttryckte något. De frågades också om de hade uppfattats rätt genom att vad som sagts sammanfattades. Intervjun tog 70 minuter och innan bjöds på fika och etiska aspekter gick igenom, se bilaga 1. Fokusgruppsintervjun spelades in på en ljudfil och transkriberades.

Fokusgruppsdeltagarna har getts fiktiva namn: Alexandra, Natasja, Lovisa och Jennie.

Alexandra pratade mest av de fyra och sa ifrån när hon inte höll med. Natasja var uppmuntrande mot de övriga deltagarna genom att ofta säga ”mm” när de pratade. Lovisa berättade flera konkreta situationer till de teman som togs upp. Jennie pratade minst och deltog till största del genom att uttrycka när hon höll med och genom att tillägga till de berättelser som gavs. Alexandra och Natasja har utländskt påbrå.

För att undersöka mediala framställningar av näthat valdes två dagstidningar ut, Dagens Nyheter (DN) och Göteborgs-Posten (GP). När man arbetar med metoden dokument kan källors validitet diskuteras utifrån bland annat *autenticitet*, det vill säga om dokumenten är äkta, *trovärdighet*, vilket handlar om vad dokumentets syfte är och vem som är författare samt *representativitet*, närmare bestämt om dokumenten är karakteristiska för ämnet (Denscombe, 301-302). Artiklarnas representativitet i relation till syfte och frågeställningar var viktiga i urvalsprocessen och artiklar som är så informativa som möjligt har försökt väljas ut. DN valdes för att det är Sveriges största rikstäckande morgontidning och därmed en central aktör i det svenska medielandskapet. Med anledning av Instagram-upploppet som skedde i Göteborg, i december 2012, valdes GP eftersom det är troligt att det är en källa som regelbundet tar upp näthat. Kvällstidningar valdes bort på grund av tidsramen och för att den typen av tidningar, med sensationslystna nyheter, bedömdes falla utanför studiens syfte. Tidningsurvalet har begränsats till perioden 1 december 2012 till 28 november 2013 och begränsningen gjordes

för att få ett hanterligt material i förhållande till studiens tidsram. För denna period återfinns 196 artiklar som innehåller ordet näthat⁵ i Mediearkivet, 107 artiklar från DN och 89 artiklar från GP. Först gjordes en första gallring till 68, sedan en andra gallring till 20, nio artiklar från DN och elva artiklar från GP. I urvalet fokuserades på artiklar som framställde näthat som fenomen och som diskuterade kring vad näthat handlar om. Gallringarna gjordes med hjälp av intervjuguiden från fokusgruppen, se bilaga 2, och artiklar som kunde användas till att undersöka intervjuguidens tematiska kategorier valdes ut. De 196 artiklarna överblickades genom skumläsning med fokus på rubriksättning och ingress. I gallringen valdes de artiklar bort som bara nämnde näthat. Den sista gallringen, från 68 till 20, gjordes noggrannare då flertalet artiklar uppfattades kunna användas till att besvara vad näthat handlar om. För att få ett hanterbart material utan att tappa representativitet bedömdes att 20 artiklar vara ett lämpligt urval. I dessa 20 artiklar rymdes både olika författare och perspektiv. Artiklarna är skrivna av tidningarnas egna journalister eller av inbjudna debattörer med kunskap i ämnet. Tidningsartiklarna har bearbetats gemensamt för att studera mediala framställningar.

Etiska reflektioner

Studien har förhållit sig till Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer:

informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet

(Vetenskapsrådet 2002). För fokusgruppen finns de etiska kraven sammanfattade i bilaga 1 vilken gavs till intervjupersonerna vid intervjutillfället. Informationskravet följdes på det sättet att studiens syfte presenterades och det poängterades att det var frivilligt att delta. Det betonades även att de under fokusgruppsintervjun kunde avbryta sin medverkan.

Konfidentialitetskravet har tillämpats genom att anonymisera intervjupersonerna i studien samt att deras gymnasieskola inte nämns. Eftersom intervjupersonerna var flera vid tillfället förklarades att det var viktigt att diskussionerna i fokusgruppen inte spreds vidare. I enlighet med nyttjandekravet förklarades att intervjumaterialet bara skulle användas som underlag till uppsatsen. En urvalsprincip var att intervjupersonerna skulle vara 18 år eller äldre. Det ansågs viktigt att intervjupersonerna var myndiga eftersom näthat som ämne kan upplevas som känsligt. Personliga frågor undveks och endast frågan ”undviker ni vissa situationer på nätet för att inte riskera att själva bli utsatta för näthat?” handlade specifikt om det egna förhållningssättet. Med tanke på kvinnornas unga ålder har det också övervägts vad som valts att presentera i analysen.

⁵ Artiklar söktes med en asterix, näthat*.

Kvalitativ textanalys: dokument och intervjumaterial

Val av analys för både tidningsartiklarna och intervjumaterialet är kvalitativ textanalys vilket innebär att även transkriberingen från fokusgruppsintervjun behandlats som en text i analysen. Analysstrukturen följer Pär Widéns (2009) exempel utifrån fyra steg. Steg ett är *att identifiera analysens problem*, steg två är *att välja vilka texter som ska analyseras*, steg tre är *att skapa analytiska teman* och steg fyra är *att göra en detaljerad analys* (Widéns 2009: 145-149). Analysen började med tidningsartiklarna och när analysen inleddes hade vissa steg av analysen redan påbörjats eller genomförts i samband med tidigare moment i uppsatsen. Steg ett genomfördes i början av uppsatsen och motsvaras av studiens ena frågeställning ”hur framställs näthat i dagstidningarna Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten?”. Steg två gjordes under urvalsprocessen av tidningsartiklarna. I samband med konstruktionen av frågeguiden till fokusgruppsintervjun utfördes steg 3 och resultatet blev fyra tematiska kategorier, se bilaga 2. Kategorin *Näthatets innehåll* handlar om den innehållsmässiga aspekten av fenomenet. *Näthatets arena* handlar om var och i vilka sammanhang näthat förekommer. *Näthatets sändare* och mottagare inbegriper vem eller vilka som näthatas respektive näthatar. *Näthatets gränser* handlar om vad som anses som acceptabelt och oacceptabelt i relation till näthat. De tematiska kategorierna kommer från och med nu benämns som temakategorier. Steg fyra inleddes med en noggrann genomläsning av tidningsartiklarna. Därefter temakategoriserades varje tidningsartikel och fyra färgpennor användes för att strukturera artiklarna. Varje artikel gick igenom och ord och meningar markerades med en specifik färg för varje kategori. Sedan sammanställdes temakategoriseringen och material som var irrelevant i relation till syfte och frågeställningar ströks.

På samma sätt som med dokumentanalysen hade vissa steg av analysen med intervjumaterialet redan påbörjats eller genomförts när det var dags att börja med analysen. Steg ett i bearbetningen av intervjumaterialet gjordes även det i början av uppsatsen och motsvaras av frågeställningarna: ”hur uppfattas näthat av de intervjuade kvinnorna och vilka eventuella erfarenheter och händelser har inverkat på deras syn på fenomenet?” och ”hur förhåller sig de intervjuade kvinnorna till den bild av näthat som kommuniceras via media och överensstämmer deras syn på fenomenet med den mediala bilden?”. Steg två motsvarar transkriberingen av fokusgruppsintervjun. Steg tre och fyra gjordes på samma sätt som med tidningsartiklarna, genom intervjuguiden respektive genom att materialet genomlästes noggrant och temakategoriserades med färgpennor. Analysen avslutades med att intervjumaterialet och tidningsartiklarna jämfördes med varandra. Temat som handlade om

näthatets gränser ströks som en självständig kategori då detta var ett ämne som även berördes inom ramen för övriga teman.

Nu lämnas metodavsnittet och resultatet och analysen presenteras.

Resultat och analys

Näthatets innehåll: vad handlar näthat om?

Intervjupersonerna⁶ ger uttryck för en enhetlig föreställning om vad näthat är. De ser näthat som ett sätt att kränka på internet och som ett uttryck för provokation:

Lovisa: Som allt annat hat, avundsjuka.

Natasja: Men jag tror inte allt handlar om avundsjuka.

Lovisa: Eller att någon provocerar, kan det ju också vara.

Natasja: Ja men precis.

Alexandra: Det är också provokation, det är nog väldigt mycket. Som du säger att man vill ha fram en reaktion. [...] För ibland kan man se att det är samma person ofta och då är det väl att den vill ha en reaktion från personen.

Jennie: Trycker på ömma punkter.

Natasja: Precis. Sen ifall du stör dig på någonting i verkligheten så kanske du inte vågar säga det. Men sen när du ser någonting på internet så vågar du uttrycka din åsikt för du vet att du är anonym [...].

Av de 20 tidningsartiklarna från Dagens Nyheter (DN) och Göteborgs-Posten (GP) beskrivs näthat med flera olika ageranden som hänga ut, förtala, hata, trakassera, kränka, vara elak, uttrycka missnöje, hota, uttrycka aggression, håna, förolämpa och skvallra (se till exempel Larsson 2013; Höglund 2012; Lofors 2013; Arrhenius och Schultz 2013; DN 2013a; GP 2013; Kjöllér 2013). Flera tidningsartiklar framställer internet som en annan värld där kommunikationen präglas av ett mycket ovårdat och grovt språk. Samtidigt poängteras att internet är ett uttrycksmedel och inte orsaken till näthat (DN 2013a; Helander 2013a; Hultén 2013; DN 2013b; Karlsten 2013; Lernfelt 2013; Larsmo 2013; Hagberg 2013). Debattartikeln av Lars Arrhenius och Mårten Schultz i DN är ett exempel på hur internet framställs där de skriver om problem med näthat samt förslag till åtgärder. Bland annat vill de utse en nätombudsman och om internet säger de:

”Det kan inte sägas för många gånger. Internet i sig är inte orsaken till hatet; det är endast en arena. Internet är en kanal där hat kan spridas med vindens hastighet och där det tycks vara lättare att uttala sig långt grövre och vidrigare än öga mot öga med någon.” (Arrhenius och Schultz 2013).

⁶ Transkriberingskoder: - vid början eller i slutet av avbrytet tal, [...] material som har utelämnats, [] material som har lagts till, _ ohörbart tal, *kursiv* intervjupersoners emfas.

Intervjupersonerna delar den mediala framställningen att internet inte är orsaken till näthat och de instämmer i att internet är en annan värld där det är lättare att uttrycka sig grovt. Jennie och Alexandra poängterar att det är lättare när man inte ser folk i ögonen. Alexandra fyller i att man aldrig är ensam på internet och det är alltid någon som hänger på vilket hon menar inte händer i verkligheten.

Missnöje i samhället ges som en förklaring till näthat i flertalet tidningsartiklar. Missnöjena som uttrycks genom näthat är i politiska frågor såsom nationalism, migration och jämställdhet (DN 2013a; Stenberg 2013; Larsmo 2013; Grelsson 2013; Hagberg 2013; Cederskog 2013). Bland annat poängterar Emanuel Karlsten i en nyhetsartikel i DN: ”För hur mår ett samhälle där kraftigt hat bubblar upp till ytan så fort möjligheten ges?”. Karlsten menar att det är en kortsiktig lösning, att aktörer som sociala medier och polisen, åtgärdar det näthat som hamnar inom deras ansvarsområde. Han exemplifierar med Facebook och Karlsten hävdar att det inte hjälper att Facebook raderar hatkommentarer eftersom hatet är symtom för missnöjen som måste lösas på andra sätt (Karlsten 2013). Ett annat exempel på hur missnöje yttrar sig genom näthat beskrivs av Yrsa Stenius i en kultur- och nöjesartikel i GP, om en pågående rättegång där en 41-årig man hotat Aftonbladets ledarskribent Anders Lindberg. Lindberg hade skrivit en artikel om moskéer och att alla i Sverige borde ha religionsfrihet (Stenius 2013).

För intervjupersonerna handlar näthat om att personer som näthatar inte vet var gränsen går och för dem går gränsen vid personangrepp och kommentarer om utseendet. Kommentarer om utseendet är oacceptabelt och något som beskrivs som mycket känsligt att både få och ge. Näthat handlar inte bara om att sändaren provocerar mottagaren, menar intervjupersonerna, utan näthat kan också vara ett uttryck för att sändaren blivit provocerad. Det kan till exempel bero på vad internetanvändare väljer att dela med sig av på internet. Intervjupersonerna menar att människor bara visar de bra sakerna och ibland till och med framställer sina liv som bättre än vad de är och att det kan vara provocerande. Bloggare kan få motta kommentarer om att de borde dö för att de lägger ut en bild på en nyinköpt pälsjacka och de menar att kommentarerna lätt kan eskalera och bli grova för nästan ingenting. De tror att det grova språket beror på att de redan i vardagen använder sig av grova uttryck och därför tar man i extra på nätet. Varför det kan bli en sådan hätsk stämning tror intervjupersonerna beror på att man inte vill känna sig underlägsen. De menar att alla kan se vad som skrivs på internet och därför ger man tillbaka med samma medel och det är framförallt spridningseffekterna som är problematiska:

Lovisa: Det är nästan så att om du angriper mig på internet, då vill jag ju inte ta det utan ge tillbaka skit. För på internet kan ju alla se det. Bråkar vi i skolan då ser

ju kanske inte alla det. Men på internet kan ju alla gå in och läsa-
Alexandra: Men det är ju det jag menar, det handlar ju lite om maktposition. [...] Men det är ju så, det är ett maktspel, om jag viker mig då är jag ju sämre. Då kommer jag få mindre respekt. Om jag får mindre respekt på internet kommer jag få mindre respekt i verkligheten och då kommer folk säga det till mig i skolan ”haha ah han skrev så till dig”. Så det känns som-
Lovisa: Men det har blivit lite så också på instagram, att får man många likes så är det respekt. [Skratt] Nämen. Då är man lite så här lite snyggare, lite bättre, lite coolare. Typ. _
[Intervjupersonerna skrattar.]
Natasja: Ja.
Lovisa: *Oj fick hon tusen likes, hur fick hon tusen likes liksom.*

Näthat kan förstås som ett reaktionsbeteende

Sättet intervjupersonerna beskriver näthat, utifrån provokation, och sättet media framställer näthat, utifrån missnöje, gör att jag tolkar näthat som ett reaktionsbeteende där reaktionen uttrycks i kränkande kommunikation. Både intervjupersonerna och tidningsartiklarna uppmärksammar innehållet i kommunikationen. Det vulgära språket antas existera på grund av att kommunikationen inte sker ansikte mot ansikte.

Att kommunikationen skiljer sig från ”verkligheten”, kan förstås utifrån Foucaults begrepp *den normaliserande sanktionen*. Språkbruk som i verkligheten anses som avvikande från det normala upplevs inte ha någon motsvarighet på internet. Istället antyder tidningsartiklarna och intervjupersonerna att ett vulgärt språk har normaliserats på internet. Principen om sanktionssystem som skiljer mellan normalt och onormalt språkbruk uttrycks alltså som kraftlöst på internet. Det vulgära språket kan även ses fylla en disciplinerande funktion på internet. Baserat på hur intervjupersonerna resonerar kring varför stämningen kan bli så hätsk, i relation till vad Alexandra uttrycker som ett maktspel, kan språket ses som en sanktion i sig. Sanktionen kan också riktas mot internetanvändare som, enligt intervjupersonerna, framställer sina liv som bättre än vad de är. Sanktionen utförs på grund av att näthataren blivit provocerad och i vissa fall för att provocera och Lovisa menar att det även kan handla om avundsjuka.

Nu lämnas temakategorin näthatets innehåll för att gå över till näthatets arena. Avsnittet inleds med att presentera var näthat blir synligt.

Näthatets arena: i vilka situationer och sammanhang är näthat synligt?

Enligt intervjupersonerna är näthat synligt i stort sett överallt där man kan uttrycka åsikter på internet. Som exempel säger intervjupersonen Lovisa: ”Sen när typ Ask som har kommit upp nu. Där är det ju väldigt mycket näthat nu. Där man typ lägger ut andra personer, typ skriver skit åh-”. Intervjupersonerna förklarar att Ask är en internetsida där man kan skapa ett konto

så att andra kan ställa frågor till en. Frågorna kan ställas anonymt och de säger att frågorna oftast handlar om sex men frågorna kan också handla om ”vad tycker du om den här personen?” eller att man ska rangordna personer efter deras utseende. Flashback ges som exempel på var näthat är synligt i två tidningsartiklar (Hagberg 2013; Helander 2013a). I GP skriver Valeria Helander en nyhetsartikel om en tråd på Flashback som heter *Sveriges 100 farligaste kvinnor 2013*. I tråden listas kvinnor som man bör frukta med motiveringen att de har makt och är manshatare.

Flera artiklar förmedlar en bild av ett ökande näthat vilket oftast framställs som ett samhällsproblem (Helander 2013b; DN 2013a; Larsmo 2013; Lernfelt 2013; Höglund 2012). Jan Höglund skriver i nyhetssektionen i GP angående svårigheten att komma åt näthat: ”Näthat och förtal via sociala hemsidor är ett växande problem. Men det är inte lätt att gripa en misstänkt, lagföra personen och få en fällande dom.” (Höglund 2012). Näthatet framställs i vissa artiklar som ett hot mot demokratin genom inskränkning av yttrandefriheten (DN 2013a; DN 2013b; Stenberg 2013; GP 2013). GP skriver i en ledare angående regeringens satsningar mot näthat: ”Näthatet är i många fall ett hot mot såväl jämställdhet som demokrati.” (GP 2013). Två konsekvenser påtalas i sammanhanget, att människor undviker att uttrycka vissa åsikter och att tidningar stänger kommentarsfunktionen (Arrhenius och Schultz 2013; Stenberg 2013; Larsmo 2013). Möjligheten att vara anonym framställs som en faktor som stimulerar näthat och som en orsak till varför det är svårt att göra något åt näthat (Grelsson 2013; Stenius 2013; Höglund 2012; Hagberg 2013).

Till skillnad från media är intervjupersonerna överens om att näthat är något som man får räkna med förekommer på sociala medier. Men precis som media, understryker dock Lovisa och Natasja att man inte borde behöva det. Alexandra säger: ”Det är ju svårt, du får ju inte kränka en annan människa men du har ju yttrandefrihet. Asså, det blir konstigt.” Intervjupersonen Lovisa påtalar svårigheten med att bevisa vem det är som har skrivit och att man kan hävda att man inte skrivit det på sin egen Facebookprofil. Bloggar och Facebook-grupper ges som exempel på var näthat syns mest. Alexandra säger: ”Ja men *'alla vi som hatar'* till exempel. Det blir ju väldigt tydligt, liksom mot den personen man har en grupp, där folk går med för att de hatar.”

Näthat kan illustreras utifrån begreppet den hierarkiska övervakningen

Av intervjupersonerna ges exempel på hur näthat uppfattas som alltför svåråtkomligt för att göra något åt. Samma svåråtkomlighet framställs i media men med skillnaden att näthat inte

accepteras som en negativ effekt av internet. En förklaring till varför intervjupersonerna tycker att näthat är något man får räkna med kan bero på att det är förhållandevis vanligt. Som Friends (2013) och Datainspektionens (2011) rapporter visade, uppgav majoriteten av deltagarna att de blivit kränkta på nätet.

För att förstå varför näthat är svårt att åtgärda kan Foucaults begrepp *den hierarkiska övervakningen* användas. En hierarkisk övervakning på internet är svår att genomföra eftersom internet inte är en fysisk plats och att upprätthålla ett övervakande system blir en komplex process. Den hierarkiska övervakningen i samhället bygger i flera sammanhang på principen panopticon. I samhället är makthavare och övervakningskameror exempel på hur idén om panopticon tillämpas. Anonymiteten på internet är en faktor som gör det näst intill omöjligt att praktisera den typen av övervakning online.

Ett delvis motsatt förhållningssätt, genom begreppet *den normaliserande sanktionen*, är att man som internetanvändare undviker att uttrycka vissa åsikter. Det görs, enligt vissa tidningsartiklar, på grund av risken att få anonymt näthat mot sig. I det fallet kan undvikandet ses som en form av disciplinering. Det innebär att näthat kan ses som ett uttryck för en maktstruktur. Maktstrukturer i samhället, som enligt Foucaults teori framförallt handlar om att disciplinera samhällsmedborgare, förekommer både som kontroll över människor och mellan människor. Enligt intervjupersonerna och tidningsartiklar tycks maktstrukturen, i näthat, framförallt upprätthållas mellan människor. Näthatet riktas dels mellan jämbördiga personer dels mellan personer som inte är jämbördiga. Som redovisas i nästa temakategori redogör bland annat intervjupersonerna för att näthat kan ske mellan tjejer samt mellan offentliga och privata personer. Genom sociala medier är det möjligt för privatpersoner att rikta sanktioner mot offentliga personer.

Analysen går nu över till den sista temakategorin om vem eller vilka som utsätter och drabbas av näthat.

Näthatets sändare och mottagare: vem eller vilka näthatar respektive näthatas?

I GP:s nyhetssektion skriver Maja Larsson om svårigheten med att väcka åtal och döma för förtal på internet. Larsson har intervjuat Holly som blev utsatt för näthat och i hennes fall dömdes ovanligt nog sex män. ”-Det var helt vanliga bilder, men det stod väldigt kränkande saker som hade med sex att göra. Hur många man ska ha legat med och hur man vill ha det, säger Holly.” Holly var då 16 år och en av minst trettiofem andra tjejer som blev förtalade i filmer som kallades Tophoes. Tjejerna gjorde en gemensam anmälan och sex killar åtalades

(Larsson 2013). Att en eller flera kvinnor får motta näthat från manliga internetanvändare ges uttryck för i hälften av tidningsartiklarna (Jansdotter och Andersson 2013; Karlsten 2013; Grelsson 2013; Helander 2013a; Larsson 2013; Lernfelt 2013; Helander 2013b; Stenberg 2013; Höglund 2012; DN 2013b). DN skriver i en ledare angående näthat mot kvinnliga riksdagsledamöter: ”Att den som ständigt utsätts för kvinnofientliga angrepp drar sig för att fortsätta med politiken är inte konstigt. Därför kan det aggressiva näthatet också utvecklas till ett hot mot demokratin.” (DN 2013b).

I diskussioner om män som näthatar kvinnor menar intervjupersonerna att förhållandet, där kvinnan framställs som underordnad mannen, har blåsts upp av media. Natasja säger:

Det snackas mycket om att kvinnan är underordnad och så blir det nog mer när man säger *mannen klankar ner på kvinnan*. Men man tänker inte på hur mycket tjejerna klankar ner på varandra. Ifall man skulle göra statistik skulle det vara tjejerna som är majoriteten av dem som klankar ner.

Lovisa menar att debatten skapas på grund av att tjejer framställs som svagare vilket Alexandra instämmer i och säger: ”Ah och det är liksom fel enligt *samhällsprincipen*”. Valeria Helanders nyhetsartikel i GP tydliggör intervjupersonernas delvis annorlunda diskussion, om vem som drabbas av näthat, mot de tidningsartiklar som förmedlar näthat som ett hat mot kvinnor. I artikeln intervjuas Kerstin Alnebratt som är genusforskare vid Göteborgs universitet angående debatten om män som näthatar kvinnor. Alnebratt säger: ”[...] näthatet mot kvinnor är mycket svårt att förstå för de flesta grupper i samhället. Det är uteslutande en liten grupp män som vill behålla en gammaldags könsmaktsordning som hänger sig åt att hata kvinnor på nätet [...]” (Helander 2013a).

Intervjupersonerna berättar att de själva har erfarenhet av näthat från när de var yngre och att tjejer kunde bråka med varandra genom Msn eller skriva ”vad ful du är” på en tjejs foto på Bilddagboken⁷. Intervjupersonerna är dock överens om att det är främst tjejer som råkar ut för näthat:

Lovisa: Dem som det går bra för. [...]

Alexandra: Men, jag tycker framförallt tjejer. Det är inte lika ofta man ser killar som är utsatta för näthat. För dem är det mer direkt, de är mer direkta till person och säger- [...]

Natasja: Jag tror vi tjejer är fega.

Jennie: Vi tjejer psykar ju varandra. [...]

⁷ Bilddagboken är idag dayviews.com

Alexandra: Det känns som att det är mest tjejer som blir utsatta. Också att det är mest tjejer som går på.

Intervjupersonerna skiljer mellan offentliga och privata mottagare av näthat där de menar att det är en del av offentligheten att få utstå negativ kritik och att det är värre när privatpersoner får motta näthat. Alexandra och Natasja menar att det inte upplevs lika personligt att kommentera till en kändis som till någon man känner. Tidningar som skriver elaka saker om kändisar pekade också ut av Alexandra och Natasja som en utlösande faktor till näthat och de förklarar att ungdomar kan dras med genom att exempelvis uttryckligen hålla med.

Intervjupersonerna beskriver att skönhetsideal kan skapa näthat genom att kändisar får motta kommentarer om exempelvis viktuppgång. Samtidigt lyfter de fram att kändisar är med om att skapa skönhetsidealet och därför är de också mer utsatta för bedömning. Intervjupersonerna tror att det är en skillnad i hur man uppfattar näthat mot tjejer och killar. De menar att om killar utsätter killar och tjejer utsätter tjejer för samma näthat kommer killars näthat mot killar inte tas seriöst utan mötas av en axelryckning och ”han tar inte åt sig”. För Natasja, Alexandra och Lovisa skulle det vara värre om en kille utsatte dem för näthat än om det var en tjej. Det beror på en rädsla att ”alla killar” ska tycka så. Intervjupersonerna menar att det är lättare att förhålla sig till tjejers åsikter eftersom man kan tänka att deras agerande bottnar i avundsjuka. Jennie tror det är lika jobbigt oavsett om det är en kille eller tjej.

Två tidningsartiklar tar upp extremism som en annan typ av näthat samt att internet utnyttjas till att sprida hatpropaganda på ett organiserat sätt (Hagberg 2013; Larsmo 2013). Andra grupper som nämns som får motta näthat är barn och ungdomar och personer med invandrabakgrund (Arrhenius och Schultz 2013; DN 2013a; DN 2013b). Intervjupersonerna ger också en bild av att näthat inte är homogent och de ser också personer med invandrabakgrund som mer utsatta. Intervjupersonerna exemplifierar med grupper som uttrycker ”nej till” till något och det kan till exempel vara en Facebook-grupp som heter ”nej till moskéer” och detta ses som en bidragande faktor till näthat.

Näthat kan belysas utifrån feministisk teori

Skillnaden mellan tidningsartiklarna och intervjupersonerna i uppfattningen kring män som näthatar kvinnor kan bero på att de förhåller sig till olika miljöer, journalister i vuxenvärlden och intervjupersonerna i ungdomsvärlden. Troligtvis relaterar intervjupersonerna till sin egen vardag i sina berättelser medan tidningsartiklarna ser det ur ett samhällsperspektiv och tidningsartiklar framställer näthat som ett samhällsproblem. Intervjupersonernas resonemang om män som näthatar kvinnor tyder på en förnekelse av könsojämlighet i samhället. Särskilt

då de uppmärksammar att näthat riktat från killar upplevs som jobbigare än om tjejer är sändare. Det antyder att intervjupersonerna, kanske omedvetet, känner sig underlägsna killar eftersom de ger killar tolkningsföreträde i kommentarer om utseendet.

I likhet med den tidigare temakategorin ges exempel på hur näthat kan ses som ett uttryck för en maktstruktur. Intervjupersonerna exemplifierar med personer som det går bra för, som kvinnliga bloggare, och tidningsartiklar tar upp kvinnliga politiker. Detta är exempel på olika sätt som kvinnor med makt trycks ner på. I sammanhanget kan näthat ses som ett maktmedel och anonyma internetanvändare kan utöva makt på inflytelserika personer. Konstellationen illustrerar vad Foucault förklarar som kontroll som upprätthålls mellan samhällsmedborgare och i det här fallet mellan internetanvändare.

Det ojämlika förhållandet, mellan män och kvinnor som lyfts fram genom tidningsartiklar, kan förstås genom begreppet *genussystemet*. Förhållandet kan belysas ur Lena Gemzöes olika samhällsfärer som samtliga exemplifierar genussystemet. Den *politiska/ekonomiska* sfären handlar bland annat om att frågor så som jämställdhetspolitik och socialpolitik framförallt drivs av kvinnor, och som tidningsartiklarna visar, är det framförallt denna typ av politiska frågor som sporrar näthat. Sfären *våld mot kvinnor och sexuellt utnyttjande av kvinnor* handlar framförallt om mäns våld mot kvinnor, och som tidningsartiklar påvisar, är näthatet mot kvinnor, i många fall sexistiskt och kommunikationen mycket grov och kränkande. Näthat som påverkar exempelvis kvinnliga politiker, genom att de hämmas i sin yrkesutövning, kan ses som ett uttryck för båda sfäerna (Gemzöe 2002: 16, 19).

I motsatts till majoriteten av artiklarna, där kvinnan är offret i näthat, är tjejer enligt intervjupersonerna till största del både offer och förövare. Sättet intervjupersonerna talar om näthat kan förstås utifrån Gemzöes sfär *kulturell nedvärdering av kvinnor*. Exempelvis säger Lovisa: ”Sen typ kändisar, jag tror att det är mycket näthat mot dem, för om typ Kissie⁸ lägger upp en bild och så är hon lite tjock och då kommenterar ju alla ’ah vad tjock du har blivit’ [...]”. Som presenterades under rubriken näthatets innehåll, upplevs kommentarer om utseende som mycket känsliga att få och ge. I vissa fall kan näthat från tjejer förbises genom att tänka att agerandet är en konsekvens av avundsjuka. Intervjupersonerna uttrycker sig paradoxalt kring skönhetsideal då de menar att kändisar är medskapare av skönhetsideal samtidigt som kändisar kan få motta näthat för att de inte uppfyller skönhetsidealet. Intervjupersonerna beskriver en osäkerhet kring ”vad alla andra killar tycker” om en kille

⁸ Kissie är en bloggerska.

skriver något negativt om deras utseende. Som nämndes tidigare tyder detta på en förnekelse av könsojämlikhet eftersom killar får bestämma vad som är fult och snyggt. För att ytterligare förstå hur intervjupersonerna resonerar kring kommentarer om utseendet kan Anja Hirdmans (2000) resonemang om seendemönster användas.

Enligt Hirdman präglas vår samtid av en mediekultur som bland annat förmedlar vad som är kvinnligt och manligt där mannen är norm. Hirdman förklarar att kvinna och kropp har fått en nära koppling där skönhetsritualer har en central roll för att uppnå denna ”kvinnlighet”.

Bilden av kvinnan som förmedlas handlar om att bli betraktad och genom att ta hand om sitt utseende kan hon bli sedd av mannen vilket kallas för *den manliga blicken*. Hirdman kallar förhållandet där mannen betraktar och kvinnan ser sig själv som betraktad för seendemönster (Hirdman 2000: 96, 99, 106-107). Enligt intervjupersonerna är tjejer både näthatare och näthatade men när det handlar om utseendet skapar det en oro för vad killar eventuellt kommer att tycka och tänka. Detta kan tolkas utifrån den manliga blicken och trots att killar inte är delaktiga i konversationen har de ändå ett inflytande.

Slutligen är en annan skillnad, att det näthat som kommer till uttryck i tidningsartiklarna handlar om anonymt näthat. Intervjupersonerna pratar om både anonymt näthat och näthat där man vet vem som näthatar. Intervjupersonernas uppfattning kan liknas med deltagarnas erfarenhet i Friends (2013) rapport vilken visar att i åtta fall av tio visste personen vem som utfört kränkningen.

Uppsatsen avslutas nu genom en sammanfattande diskussion.

Sammanfattande diskussion

Uppsatsen inleddes med att näthat introducerades där det framgick att näthat skapar en problematik mellan yttrandefrihet och kränkning. Det framgick också att kvinnor framställs i media som en överrepresenterad grupp som drabbas av näthat. Att det är svårt att besvara vad näthat är konkretiserades under rubriken *Bakgrund: vad är näthat?* I tidigare forskning presenterades att näthat är ett nytt forskningsämne men att forskning angående nackdelar med internet har gjorts. Studiens teoretiska inramning är Michel Foucaults teori ”det disciplinära samhället”, Yvonne Hirdmans begrepp genussystemet samt könsojämlikhet i samhället beskrivet av Lena Gemzöe.

Utifrån intervjupersonerna och tidningsartiklarna kan näthat tolkas som ett reaktionsbeteende. Missnöje i samhället ges som en förklaring till näthat av tidningsartiklar. Intervjupersonerna

menar att det handlar om att personer inte vet var gränsen går. Resonemanget om näthat som ett uttryck för missnöje kan appliceras på intervjupersonerna diskussioner om provokation och avundsjuka. Avundsjuka och provokation kan ses som beteenden för missnöje och intervjupersonerna lyfter fram avundsjuka och provokation som motiv till näthat. Baserat på det stora utrymmet intervjupersonerna ger skönhetsideal kan motiv till näthat troligtvis härledas till en bakomliggande avundsjuka. Intervjupersonerna menar att andra tjejjers näthat kan tolkas som ett uttryck för avundsjuka och det kanske också är förklaringen till näthat mellan tjejer. Slutsatsen kan knytas till Gemzöes resonemang om *kulturell nedvärdering av kvinnor* och skönhetsideal har ett stort inflytande i samhället och avundsjukan kan ses som en konsekvens av samhällsvärderingar kring skönhet.

Vad Michel Foucault kallar *ett normaliserande system*, uppfattas av intervjupersonerna och tidningsartiklarna, som kraftlöst på internet och de menar att språkbruket på internet blir mycket grövre än i ”verkligheten”. Näthat upplevs som svåråtkomligt i samband med åtgärdsdiskussioner, både av tidningsartiklar och intervjupersonerna, vilket bland annat kan förstås utifrån Foucaults begrepp *den hierarkiska övervakningen*. Begreppet kan illustrera att samhällets makthavare har svårt att utöva övervakning på internet, som inte är en fysisk plats. Däremot kan en övervakande funktion ändå ses existera i form av att internetanvändare både disciplinerar och disciplineras. Det sker bland annat genom att internetanvändare får motta sanktioner i form av näthat respektive att internetanvändare undviker att uttrycka vissa åsikter.

Studiens ena frågeställning, ”hur förhåller sig de intervjuade kvinnorna till den bild av näthat som kommuniceras via media och överensstämmer deras syn på fenomenet med den mediala bilden?”, kan därför besvaras med att den överensstämmer till viss del. Den överensstämmer framförallt i synen på vad näthat är som ett reaktionsbeteende. Näthat beskrivs av tidningsartiklarna som synonymt med flera olika ageranden i motsats till intervjupersonerna som anser att näthat handlar om kränkningar och provokation. Intervjupersonerna och vissa tidningsartiklar menar att näthat inte är homogent och även exempelvis grupper som är representerade av personer med invandrabakgrund drabbas. Hälften av tidningsartiklarna menar att företeelsen handlar om män som näthatar kvinnor. Intervjupersonerna instämmer i att kvinnor drabbas men att tjejer även är de som näthatar mest. Frågeställningen ”hur framställs näthat i dagstidningarna Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten?” kan därför övergripande besvaras med att näthat mot kvinnor ges en stor plats i beskrivningen av näthat. Näthat beskrivs som ett problem som måste åtgärdas men på vilket sätt vet man inte. Tidningsartiklarna som menar att näthat handlar om män som hatar kvinnor kan förstås utifrån

ett perspektiv av könsojämlighet där kvinnor trycks ned av män genom näthat.

Tidningsartiklarna kan också ses angripa näthatsproblematiken utifrån ett vuxen- och samhällsperspektiv och det framställs som mycket allvarligt att politiker tystas genom näthat. Intervjupersonerna beskriver näthat utifrån ett ungdomsperspektiv där offer och förövare är mer jämbördiga parter och de har själva erfarenhet av hur de kunde näthata varandra när de var mindre. Detta är troligvis anledningen till varför journalister och intervjupersonerna har en så olik syn på näthat. Vad gäller frågeställningen ”hur uppfattas näthat av de intervjuade kvinnorna och vilka eventuella erfarenheter och händelser har inverkat på deras syn på fenomenet?” fokuserade fokusgruppen på att tjejer näthatar varandra i syfte att vara taskiga. Intervjupersonerna ger skönhetsideal ett stort utrymme i diskussionerna och därför introduceras Anja Hirdmans resonemang om *den manliga blicken* i analysen.

Syftet var genomförbart men metoden fick kompletteras vilket visar en av metodens svagheter. Metoden fokusgrupp kräver att flera personer är tillgängliga vid ett och samma tillfälle. Genom att två olika metoder används har likheter och skillnader i näthatsdiskussioner kunnat lyftas fram.

Avslutningsvis är förslag för vidare studier att endast använda metoden fokusgrupp och man skulle också kunna undersöka hur näthat framställs i kvällstidningar. Eftersom både tidningsartiklar och intervjupersoner menar att internet ”är en annan värld” skulle man kunna undersöka på vilket sätt den världen skiljer sig åt från den ”verkliga” världen med utgångspunkt i kränkningar. Även andra grupper som personer med invandrarbakgrund skulle kunna undersökas.

Referenslista

Litteratur

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Fejes, Andreas och Thornberg, Robert (Red.). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.

Foucault, Michel (2004). *Övervakning och straff*. 4 uppl. Lund: Arkiv förlag.

Gemzöe, Lena (2002). *Feminism*. Stockholm: Bilda förlag.

Hartman, Jan (2004). *Vetenskapligt tänkande Från kunskapsteori till metodteori*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Hirdman, Anja (2000). Att vara åtråvärd för andra. I: Stigbrand, Karin och Stolpe, Sofie (Red.). *Tusen flickor om film och våld* (S. 93-112). Stockholm: Vårdsskildringsrådet.

Hirdman, Yvonne (2001). *Genus - om det stabilas föränderliga former*. Malmö: Liber.

Wibeck, Victoria (2010). *Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Widén, Pär (2009). Kvalitativ textanalys. I: Fejes, Andreas och Thornberg, Robert (Red.). *Handbok i kvalitativ analys* (S. 136-153). Stockholm: Liber.

Vetenskapliga artiklar

Leets, Laura (2001). "Responses to Internet Hate Sites: Is Speech Too Free in Cyberspace?", *Communication Law and Policy*, vol. 6, no. 2, pp. 287-317.

Livingstone, Sonia (2008). "Taking Risky Opportunities in Youthful Content Creation: Teenagers' Use of Social Networking Sites for Intimacy, Privacy and Self-Expression", *New Media & Society*, vol. 10, no. 3, pp. 393-411.

Internetkällor

Arnholm, Maria, Lena Adelsohn Liljeroth & Erik Ullenhag (2013.06.14). *Vi ger en miljon till arbetet mot näthat*. <http://www.regeringen.se/sb/d/16935/a/219439>
(Hämtad 2013.11.17)

Arnholm, Maria & Ohlsson, Birgitta (2013.07.25). *Näthat mot kvinnor ett demokratiproblem*. <http://www.expressen.se/debatt/nathat-mot-kvinnor-ett-demokratiproblem/>
(Hämtad 2013.11.16)

Brå (2013). *Hatbrott*. <http://www.bra.se/bra/brott--statistik/hatbrott.html>
(Hämtad 2013.11.17)

Datainspektionen (2011). *Ungdomar och integritet 2011*. <http://www.datainspektionen.se/Documents/rapport-ungdom-2011.pdf> (Hämtad 2013.11.16)

Friends (2013). *Friends nätrapport 2013*.

[http://www.friends.se/\\$-1/file/friends-ettan/pdf-1/friends-natrapport-2013.pdf](http://www.friends.se/$-1/file/friends-ettan/pdf-1/friends-natrapport-2013.pdf)
(Hämtad 2013.11.16)

INACH (2010). *Report 2010*. http://www.inach.net/INACH_report_2010.pdf
(Hämtad 2013.11.06)

Juridikinstitutet (2013). *Vad är näthat?* <http://www.juridikinstitutet.se/nathat>
(Hämtad 2013.11.30)

Mazetti, Katarina (2013.01.02a). *Svårt att finna en riktig "svensk"*.
<http://www.icakuriren.se/Diskutera-Fraga/Katarina-Mazetti/Svart-att-finna-en-riktig-svensk/>
(Hämtad 2013.10.30)

Mazetti, Katarina (2013.01.22b). *Vad vore Ku Klux Klan utan kåpor?*
<http://st.nu/opinion/kronikor/1.5503233-vad-vore-ku-klux-klan-utan-kapor->
(Hämtad 2013.11.30)

Nordmark, Nicke och Johansson, Hasse (2013.02.13). *Reportrarna om näthatet: "Kvinnor drabbas dubbelt"*. <http://www.svt.se/ug/reportrarna-om-nathatet-kvinnor-drabbas-dubbelt>
(Hämtad 2013.10.30)

Nätvaro (2013). *Vad är näthat?* <http://natvaro.eu/vad-ar-nathat/> (Hämtad 2013.11.30)

Polisen (2012.11.13). *It-relaterade brott- Lagar och fakta*. <http://polisen.se/Lagar-och-regler/Om-olika-brott/It-relaterade-brott/> (Hämtad 2013.11.11)

Polisen (2013.06.10). *Ha koll på livet på nätet*. <http://polisen.se/Utsatt-for-brott/Skydda-dig-mot-brott/Ha-koll-pa-livet-pa-natet/> (Hämtad 2013.11.11)

Språkrådet (2007). *Nyord 2007*. <http://www.sprakradet.se/2587> (Hämtad 2013.11.11)

svt.se (2013.02.05). *"Ska mörda dig när du minst anar det"*. <http://www.svt.se/kultur/ska-morda-dig-nar-du-minst-anar-det> (Hämtad 2013.11.11)

Utbildningsdepartementet (2013.07.25). *Uppdrag att genomföra insatser mot kränkningar, trakasserier och hot via internet och andra interaktiva medier*.
<http://www.regeringen.se/sb/d/16743/a/221086> (Hämtad 2013.11.30)

Vetenskapsrådet, (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSEFR.pdf> (Hämtad 2013.12.14)

Dokumentmaterial

Dagens Nyheter

Arrhenius, Lars och Schultz Mårten (2013.02.17). *"Tillsätt en nätombudsman och stärk polisens resurser"* (Del 1, S. 6). Sektion: Debatt. Tillgänglig på:
<http://www.dn.se/debatt/tillsatt-en-natombudsman-och-stark-polisens-resurser/> (Hämtad 2013.11.29)

Cederskog, Georg (2013.06.06). *"Det är ett stamtänkande som återvänder"* (Del 4, S. 8). Sektion: Kultur. (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

DN (2013.02.07a). *Näthotet mot demokratin* (Del 1, S. 4). Sektion: Ledare. Tillgänglig på: <http://www.dn.se/ledare/huvudledare/nathotet-mot-demokratin/> (Hämtad 2013.11.29)

DN (2013.05.13b). *Skydda demokratin* (Del 1, S. 4). Sektion: Ledare. Tillgänglig på: <http://www.dn.se/ledare/huvudledare/skydda-demokratin/> (Hämtad 2013.11.29)

Karlsten, Emanuel (2013.02.09). *Emanuel Karlsten: Enkla lösningar råder inte bot på hatet* (Del 1, S. 13). Sektion: Nyheter. Tillgänglig på: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/emanuel-karlsten-enkla-losningar-rader-inte-bot-pa-hatet/> (Hämtad 2013.11.29)

Kjöller, Hanne (2013.08.19). *Osynligt brott utan anmälan* (Del 1, S. 4). Sektion: Ledare. Tillgänglig på: <http://www.dn.se/ledare/signerat/osynligt-brott-utan-anmalan/> (Hämtad 2013.11.29)

Larsmo, Ola (2013.01.24). *En värld där hatet saknar gräns* (Del 5, S. 6). Sektion: Kultur. (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

Lofors, Emma (2013.05.14). *"På nätet förstärks den status man har i skolan"* (Del 3, S. 16). Sektion: Insidan. Tillgänglig på: <http://www.dn.se/insidan/pa-natet-forstarks-den-status-man-har-i-skolan/> (Hämtad 2013.11.29)

Stenberg, Emma (2013.02.11) *Ewa Stenberg: Äntligen blev hoten och näthatet en politisk fråga* (Del 1, S. 11). Sektion: Nyheter. Tillgänglig på: <http://www.dn.se/nyheter/ewa-stenberg-antligen-blev-hoten-och-nathatet-en-politisk-fraga/> (Hämtad 2013.11.29)

Göteborgs-Posten

GP (2013.07.26). *Bra satsning mot näthat* (Del 1, S. 2). Sektion: Ledare. (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

Grelsson, Elin (2013.02.07). *Var en motröst i det manliga hatet* (Del 3, S. 61). Sektion: Kultur Nöje. (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

Hagberg, Mattias (2013.01.19). *Kamp mot det extrema* (Del 3, S. 76). Sektion: Kultur Nöje. (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

Helander, Valeria (2013.01.10a). *På nätet frodas kvinnohatet De hängs ut som ett hot mot nationen* (Del 1, S. 4). Sektion: Nyheter. (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

Helander, Valeria (2013.01.11b). *De motarbetar hatet på internet* (Del 1, S. 4). Sektion: Nyheter. (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

Hultén, Eva-Lotta (2013.02.13). *Inte bara näthatare som är avtrubbade* (Del 3, S. 52). Sektion: Kultur Nöje. (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

Höglund, Jan (2012.12.19). *Svårt komma åt näthat och förtal* (Del 1, S. 8). Sektion: Nyheter. (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

Jansdotter, Nina och Andersson, Bo (2013.10.27). *Dags att stoppa näthatet mot kvinnor – nu* (Del 1, S. 43). Sektion: Debatt. Tillgänglig på: <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.2154684-dags-att-stoppa-nathatet-mot-kvinnor-nu> (Hämtad 2013.11.29)

Larsson, Maja (2013.01.11). *Tjejer gick ihop och anmälde näthat – fick gärningsmännen dömda* (Del 1, S. 4). (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

Lernfelt, Malin (2013.06.06). *Näthat del av något större* (Del 1, S. 2). Tillgänglig på: <http://www.gp.se/nyheter/ledare/1.1714631-malin-lernfelt-nathat-del-av-nagot-storre> (Hämtad 2013.11.29)

Stenius, Yrsa (2013.04.16). *Avskärmad kultur* (Del 3, S. 52). Sektion: Kultur Nöje. (Hämtad på Mediearkivet 2013.11.29)

Bilagor

Bilaga 1: Information till intervjupersoner

Kontaktuppgifter: My Nee, busneemy@student.gu.se, 072-361 97 40.

Informationskravet Jag, My, studerar det samhällsvetenskapliga ämnet sociologi och skriver nu min kandidatuppsats på Göteborgs universitet om näthat under 10 veckor. Jag har valt näthat eftersom det fått en stor medial uppmärksamhet 2013 men är ett nytt forskningsämne och därför vill jag undersöka ämnet närmare och bidra med kunskap.

Er uppgift i undersökningen är att vara diskussionsdeltagare vid ett tillfälle kring temat näthat. Ni väljer själva vad ni vill berätta vid detta tillfälle och det är viktigt att det som sägs stannar mellan er som deltar. Det är frivilligt och ni kan när som helst välja att inte delta. Det innebär att ni innan intervjun, under intervjun eller efter intervjun kan välja att inte delta. Uppsatsen publiceras i början på nästa år i diva-portal.org som är en samlingsplats för studentuppsatser och forskningspublikationer.

Samtyckeskravet Ni ger ert godkännande att medverka i studien men ni kan när som helst välja att inte delta. Ni bestämmer själva hur länge ni vill medverka vid intervjun och ni kan välja att gå innan intervjun är slut. Jag beräknar att intervjun tar mellan 1 och 1,5 timme.

Konfidentialitetskravet I studien är ni anonyma och material från intervjun presenteras på ett sådant sätt att ni inte är igenkännliga genom att era riktiga namn byts ut till påhittade namn. Varken namnet på gymnasieskolan ni tillhör eller orten kommer nämnas i studien. Intervjun

spelas in för att kunna skrivas ut ordagrant. Detta material har bara jag tillgång till. Efter att studien är klar kommer intervjun att raderas.

Eftersom flera personer medverkar vid intervjun är det viktigt att det som sägs stannar mellan oss som är med på intervjun.

Nyttjandekravet Intervjun görs endast i syfte att undersöka ämnet näthat för att bidra till kunskap och intervjun kommer endast användas som bakgrundsmaterial till min uppsats.

Ni har möjlighet att läsa uppsatsen när den är klar.

Jag har förstått dessa punkter & respekterar att intervjun är gjord i förtroende:

Underskrift & datum

Er medverkan är mycket betydelsefull men frivillig!

Bilaga 2: Intervjuguiden

Intervjun inleds med genomgång av informationsblad till informanter med fokus på etik och studien presenteras kort.

Därefter ber jag informanterna säga några ord om dem själva för att starta konversationen: namn, ålder och gymnasieprogram. Jag börjar svara på frågerundan.

NÄTHATETS INNEHÅLL

Har ni hört om näthat eller något liknande fenomen?

Vad tänker ni på när jag säger: begreppet näthat/ liknande fenomen?

Om informanterna säger att det hört om näthat kommer det begreppet användas i resterande frågor annars "det" som i ett liknande fenomen. Frågorna följs eventuellt av en följdfråga som är utskriven beroende på informanternas svar.

Vad handlar det om? Kan ni ge exempel?

Varför finns det? Hur kommer det sig?

Vad är det som gör att en nätkonflikt övergår i hat?

NÄTHATETS ARENA

När hörde ni om det första gången? I vilken situation?

Upplever ni att det har blivit vanligare sedan dess? Hur kommer det sig?

Är det något man får räkna med förekommer? Varför? På vilket sätt?

I vilka situationer blir näthatet synligt? När och var blir det synligt?

Hur ser det då ut, kan ni ge exempel?

NÄTHATETS SÄNDARE & MOTTAGARE

Vem råkar ut för näthat? Hur kommer det sig?

Vem näthatar? Varför tror ni att man näthatar?

Näthatar man i grupp eller ensam?

Undviker ni vissa situationer på nätet för att inte riskera att själva bli utsatta för näthat? Vilka då?

Ser näthatet olika ut beroende på om det är tjejer eller killar som utsätts? På vilket sätt? Kan ni ge exempel?

Det sägs ibland att kvinnor är mer utsatta än män för näthat. Vad tror ni, håller ni med?

Vad kan det bero på? Kan ni ge exempel på vilket sätt kvinnor är mer utsatta?

NÄTHATETS GRÄNSER

Vad skulle ni säga är problemen med näthat?

Är näthat någon gång okej? Varför?/ I vilken situation då?

När är näthat inte okej? Kan ni ge exempel? Varför är det inte okej?

Pratar ni om näthat i skolan? Vad pratar ni om då?

Vad tycker ni man ska göra åt näthat?

Intervjun rundas av. Jag har inga fler frågor. Har ni något ni vill tillägga?

Inspelningen stängs av. Jag frågar hur informanterna upplevde intervjun. Avslutningsvis tackar jag för deras medverkan.

Bilaga 3: Populärvetenskaplig framställning

Bakgrund: *Vad handlar näthat om?* är ämnet för denna uppsats. Redan 2007 blev näthat ett nyord i svenska språket och beskrevs som: ”Hat som uttrycks mot någon på Internet, t.ex. i form av kommentarer på någons blogg.” (Språkrådet 2007). Men när man tittar närmare på ämnet märker man att näthat inte kan förklaras så enkelt. Framförallt är det svårt att greppa vad som kan klassas som ”hat” i näthat.

Näthat har de senaste åren uppmärksammats allt mer i media och i många fall presenteras fenomenet som ett hat som drabbar kvinnor. Exempelvis visade SVT:s samhällsprogram Uppdrag granskning avsnittet *Män som näthatar kvinnor* i februari 2013. Kvinnor fick läsa upp utdrag ur det näthat de fått motta och näthatet bestod av mycket kränkande kommentarer med sexistiska anspelningar och hot. Näthat påverkar yttrandefriheten negativt genom att exempelvis internettidningar väljer att stänga ner kommentatorsfunktioner.

Syfte: Avsikten med uppsatsen är att undersöka hur näthat kan förstås och avgränsas.

Eftersom kvinnor lyfts fram i media som en överrepresenterad grupp som drabbas av näthat, fokuserar uppsatsen på hur kvinnor uppfattar näthat. Uppsatsen undersöker också hur media framställer näthat och hur framställningar stämmer och skiljer sig från kvinnornas uppfattningar.

Metod: För att undersöka näthat genomförs en gruppintervju med fyra 18-åriga kvinnor där kvinnorna diskuterar kring teman av näthat, som vem eller vilka som drabbas samt vad fenomenet handlar om. För att undersöka hur media framställer näthat studeras tidningsartiklar från Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten. Sammanlagt studeras 20 artiklar.

Viktigaste resultat: Både tidningsartiklar och intervjupersoner menar att personer som näthatar inte förstår vad det innebär för den som mottar näthatet. Utifrån hur intervjupersonerna och tidningsartiklarna framställer näthat kan näthat förstås som ett reaktionsbeteende och internet ses som ett sett att uttrycka sig med. Internet beskrivs som en annan värld och sättet man kommunicerar på mycket grövre än i ”verkligheten”. Både intervjupersonerna och tidningsartiklarna menar att detta beror på att man inte kommunicerar öga mot öga och språket ges som en förklaring till näthat. Majoriteten av tidningsartiklarna framställer näthat som ett fenomen som framförallt drabbar kvinnor. Intervjupersonerna ser framförallt näthat som ett agerande mellan tjejer i syfte att vara taskig. Men intervjupersonerna menar att näthat även drabbar andra grupper som exempelvis personer med invandrabakgrund vilket även vissa tidningsartiklar skildrar. Näthat som framställs av

tidningsartiklarna är anonymt medan intervjupersonerna pratar om både anonymt näthat och näthat där man vet vem som näthatar. För intervjupersonerna handlar näthat om kränkningar och det är ett uttryck för provokation. Tidningsartiklarna beskriver näthat med flera olika ageranden som trakassera och förolämpa. Näthat är något man får räkna med på internet, menar intervjupersonerna, medan tidningsartiklarna framställer näthat som ett fenomen som måste bekämpas men man vet inte hur.

Samhällsnytta: Studien har varit en möjlighet att undersöka hur en grupp unga kvinnor upplever näthat. Men andra perspektiv har också kunnat belysas. Tidningsartiklar har studerats för att undersöka hur näthat framställs, utöver sändare och mottagare av näthat, för att förtydliga hur näthat som fenomen kan förstås. Studien ger en insikt till att internetkommunikationen är för vulgär och grov. Internet beskrivs som en annan värld och framförallt tidningsartiklar menar att detta kan vara orsaken till näthat. Intervjupersonerna och tidningsartiklarna menar att näthatare inte inser vad de utsätter andra för och det anses som problematiskt. Avslutningsvis bidrar studien med ett nytt perspektiv av näthat genom att näthat kan förstås som ett sätt för tjejer att vara taskiga på mot varandra.